

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

α.

Θέμα του Κειμένου 1: Οι Έλληνες πρώτοι σε εθνική υπερηφάνεια στην Ευρώπη.

Θέση του συντάκτη του Κειμένου 1:

- η αξία δεν κληρονομείται, ούτε μεταφέρεται από το ένα μέλος της κοινότητας στο άλλο,
- η εθνική υπερηφάνεια είναι αποτέλεσμα ανασφάλειας που μας ζημιώνει,
- οδηγεί στη θεωρία του «περιούσιου» λαού (εθνικισμός),
- συνδέεται με τον ρατσισμό και την ξενοφοβία,
- μας κάνει να κοιτάμε συνεχώς πίσω, αντί για μπροστά.

β.

Οι Νεοέλληνες επωμίζονται έναν δύσκολο ρόλο, καθώς έχουν ως συστατικά στοιχεία της ταυτότητάς τους όλα τα ακόλουθα, στα οποία καλούνται διαρκώς να σταθούν αντάξιοι:

- μακραίωνη ιστορία και αγώνες για την ελευθερία,
- σπουδαία γλώσσα που διατηρείται ζωντανή εδώ και χιλιετίες,
- κουλτούρα που κληροδοτήθηκε από αξεπέραστους φιλόσοφους και ποιητές,
- πλούσιο πολιτισμικό φορτίο, μάρτυρες του οποίου αποτελούν τα αρχιτεκτονικά μνημεία του παρελθόντος,
- λαμπερό φυσικό τοπίο που υπήρξε γενεσιουργός παράγοντας του αξιομνημόνευτου αυτού πολιτισμού.

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Επίκληση στο συναίσθημα:

1η §: «παρέα με αρχαίους φιλόσοφους και ποιητές, με ακρωτηριασμένα αγάλματα γυμνών θεών πλάι σε μισογκρεμισμένους ναούς, θέατρα, τάφους, κτερίσματα, όστρακα, σπαρμένα κόκαλα και ανελέητο φως» → περιγραφή → μέσω του ασύνδετου σχήματος, με λόγο πυκνό και γλαφυρό παρουσιάζει το ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν των Νεοελλήνων που εξακολουθεί να είναι ζωντανό και να καθορίζει τις ζωές τους, δηλαδή όλα αυτά «που μάς έχουν στοιχειώσει»

Επίκληση στη λογική:

4η §: «Αλυτρωτισμοί, πόλεμοι, διχασμοί, κινήματα, δικτατορίες, η μικρασιατική καταστροφή του 1922, ο πόλεμος του '40, κατοχή, αντίσταση, εμφύλιος, κυπριακό, ο ξένος παράγοντας και η εξάρτηση του κράτους μας, κακοδιοίκηση, αστυφιλία και ποικίλες μεταναστευτικές εισροές, αντίπαλα ρεύματα που υπονομεύουν το σύστημα επιδιώκοντας την ανατροπή του» → παράθεση ιστορικών γεγονότων/παραδειγμάτων που με την επιλογή του ασύνδετου σχήματος παρουσιάζονται με τρόπο ευσύνοπτο και τεκμηριώνουν τον ισχυρισμό του ότι ως νεοελληνικό κράτος «σπάνια είχαμε ομαλή κοινωνικοπολιτική ζωή και πορεία».

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Γλωσσικές επιλογές και επικοινωνιακό αποτέλεσμα:

- α' ενικό ρηματικό πρόσωπο (μού θύμισε ένα θέμα που πάντα με προβληματίζει - θα μου πείτε - Όποτε ακούω... απορώ) → δημιουργεί την αίσθηση ενός άμεσου διαλόγου με τον αναγνώστη, με τον οποίο μοιράζεται σε τόνο εξομολογητικό και ύφος οικείο σκέψεις και προβληματισμούς
- α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (Ας αναλύσουμε - η νίκη ενός από εμάς - μας κάνει ζημιά - μας κάνει να κοιτάμε) → παρότι διατυπώνει ενστάσεις για τη συγκεκριμένη στάση των Ελλήνων, συμπεριλαμβάνει τον εαυτό του σε αυτό το σύνολο, προσδίδοντας στον λόγο του αίσθηση συλλογικότητας, αλλά και τη διάσταση καθολικής/ συλλογικής ευθύνης για το θέμα που πραγματεύεται
- ρητορικά ερωτήματα: σε όλη τη 2η § και στην 4η §: «Ο Νιγηριανός τρίτης γενιάς, που αύριο μπορεί να γίνει Έλληνας ποιητής, θα αντλεί την αξία του από τον Πίνδαρο;» → πρόθεσή του είναι να καταστήσει τον λόγο πιο ζωντανό και άμεσο, να αφυπνίσει τον δέκτη, προκαλώντας του την προσοχή, να τον προβληματίσει και να τον ευαισθητοποιήσει, να τον οδηγήσει σε αμφισβήτηση στάσεων και συμπεριφορών που έχει άκριτα ενστερνιστεί
- παράθεση σε ευθύ λόγο αυτούσιων φράσεων/ λέξεων που ακούγονται συχνά προς επίρρωση της εθνικής μας υπερηφάνειας ως Ελλήνων: «Μα οι αρχαίοι Έλληνες»... «το και το». - «Μας έκανε εθνικά υπερήφανους...» - «όμαιμον»... «ομόγλωσσον»...

«ομόθησκον» → με την παράθεση αυτών των στερεότυπων λέξεων/ φράσεων - «κλισέ», με τις οποίες συντηρούνται νοοτροπίες αποτρεπτικές για την εξέλιξη των Νεοελλήνων, αφενός προσδίδει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο, αφετέρου οδηγεί τον αναγνώστη στην αμφισβήτησή τους, καθώς ενισχύει την τεκμηρίωση των απόψεών του.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να προσδιορίσει με σαφήνεια και συντομία τα εξής ως προς το ταξίδι:

- φαίνεται ότι είναι η πορεία της ζωής,
- ταυτίζεται με τον καθημερινό αγώνα για επιβίωση και καλύτερες συνθήκες,
- είναι αέναο, τροφοδοτείται από την ψυχική ορμή, τα όνειρα και τις ελπίδες των ανθρώπων,
- συχνά απογοητεύει τους ταξιδιώτες, γιατί απαιτεί συνέχεια, συνέπεια, επίπονη προσπάθεια.

Κειμενικοί δείκτες (τρεις αρκούν):

- α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο → καθολικού ενδιαφέροντος θέμα, η ποιητική φωνή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο σύνολο ανθρώπων που μοιράζονται ανάλογους προβληματισμούς και συνυπευθυνότητα για την αξιοπρεπή ολοκλήρωση του ταξιδιού
- χρήση ενεστώτα → τα ρήματα δηλώνουν επανάληψη και διάρκεια των δράσεων/ ενεργειών, γεγονός που προσδίδει διαχρονικότητα στα νοήματα
- επανάληψη της φράσης «Όσοι δεν έχουν» στην αρχή των στίχων, για να συμπληρωθεί στη συνέχεια τι έχουν· το σχήμα άρσης-θέσης προσδίδει μια αισιόδοξη χροιά στο μήνυμα του κειμένου, γιατί, όπως εμφατικά υπογραμμίζει και η επανάληψη, ο άνθρωπος αντλεί πάντα από τον εσωτερικό του κόσμο στοιχεία που τον τροφοδοτούν με δύναμη, για να συνεχίσει τον αγώνα του (: *στοχασμούς, όνειρα, ελπίδες*)
- η αξιοποίηση της παθητικής σύνταξης, για να δηλωθεί ότι ενίοτε δεν έχει την απόλυτη ευθύνη το ίδιο το άτομο για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει και την απόγνωση που νιώθει, αλλά συντρέχουν και εξωγενείς παράγοντες, ανασχετικοί της

εξέλιξής του: οι δρόμοι μας κλείστηκαν/ από τα πάθη, σώθηκαν πια τα τρόφιμα της ψυχής,
ο ύπνος κρεμάστηκε στα βλέφαρά μας

- επιπλέον σχήματα λόγου →
 - προσωποποιήσεις: σκληρό το κακό/ που σε βρίσκει απροετοίμαστο, δυο φορές σκληρός είναι ο θάνατος/ που δε βρίσκει αντίσταση/ ο ερχομός του, οι δρόμοι μας κλείστηκαν/ από τα πάθη
 - μεταφορές: χανόμαστε πολλοί μες στην προσπάθεια, σώθηκαν πια τα τρόφιμα της ψυχής, ο ύπνος κρεμάστηκε στα βλέφαρά μας

Το ερώτημα για την αξία του ταξιδιού επιδέχεται ανάπτυξη αποκλειστικά προσωπικού χαρακτήρα, ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση και τα βιώματα των μαθητών/-τριών.